

Kurortologas medicinos daktaras

Vytautas Meška

Vytauto Meškos vaikystė prabėgo Ukmergėje, kur jis pradėjo lankyti mokyklą ir 1949 metais baigė pirmąją berniukų gimnaziją. Nuo mažens traukė istorija, geografija, lietuvių kalba, tikslieji mokslai blogiau sekėsi. Jau vaikystėje mėgo gamtą, jam patikdavo vaikščioti žaliomis Ukmergės gatvėmis, grožėtis parkais, piliakalniu.

Prabėgus daugeliui metų nuo gimnazijos užbaigimo, per abiturientų išleistuves daktaras V. Meška sakys: "Vis dažniau prisimenu savo gyvenimo platumas, jo vingius, atradimus ir praradimus, vis dažniau grįžtu į jaunystės svajones, susimąstau dėl pragyventų dienų tikslo ir prasmės. Į klausimą, ką daryčiau, jeigu gyvenimą galima būtų pradėti iš naujo, atsakyčiau, kad lygiai tą patį - vaikščiočiau į pasimatymus, be atokvėpio skaityčiau literatūrą, studijuočiau tik mediciną".

1956 metais baigęs Vilniaus Universiteto Medicinos fakultetą Dr. V. Meška su žmona, taip pat gydytoja, Vanda Meškiene ir keturių savaičių sūnumi Jonu atvyksta dirbti ir apsigyvena Birštone, ir nuo tada jo visa tolimesnė veikla susiejama su kurortais. Tada dar skaidrus Nemunas su savo nepakartojamais vingiais, Žvėrinčiaus ir Alksniakiemio šilais, Vytauto kalnas, į kurį buvo tvirtai žadėta, kol bus gyvi kopti kasdien, o svarbiausia nuoširdūs ir draugiški Birštono žmonės sutiko svetingai. O Birštono miestelio namų nemažai stogų tuomet buvo dengta šiaudais, šaligatvių, asfaltuoto kelio, vandentiekio, gamtinių dujų ir dar daug ko nebuvo. Tačiau entuziazmo, kūrybinio polėkio ir fantazijos Dr. V. Meškai nuo tada iki pat šiolei netrūko.

Pirmuosius savo darbo metus pradėjęs Birštono kurorte sanatorijos gydytoju ordinatoriumi, po metų tapo šios sanatorijos vyriausiuoju gydytoju. Dr. V. Meška netruko įsitikinti, kad kurortinis gydymas, tuo metu buvo gana atsilikęs medicininio darbo baras, kuriame buvo daug neaiškaus, empyriško, nepagrįsto, o ir šio gydymo efektyvumas žemas, daugelis kurortoterapijos mechanizmo detalių - nežinomos. Todėl natūralus buvo noras giliau susipažinti su kurortologija, todėl dar po metų Dr. V. Meška įstoja į Eksperimentinės medicinos instituto kurortologijos specialybės aspirantūrą. Turėdamas įgimtą tyrinėtojo gyslelę, nuo studijų metų pamėgęs mokslo tiriamąjį darbą, Dr. V. Meška su dideliu entuziazmu ėmėsi tiriamosios veiklos kurorte, o tai buvo nelengva, nes stigo aparatūros, metodikų. Tačiau ryžtingai ėmusis šio darbo, kaupiasi faktinė medžiaga, kurią Dr. V. Meška apibendrina savo 1963 m. sėkmingai apgintoje medicinos mokslo kandidato disertacijoje "Kurortinio gydymo įtaka sąnarių ligomis sergančių fizinei termoreguliacijai, antinksčių funcinei būklei ir kapiliarų pralaidumui" (mokslinis vadovas prof. dr. J. Šopauskas). Po aspirantūros Dr. V. Meška, dirbdamas sanatorijoje, kartu buvo šio instituto

jaunesniu ju, vėliau vyresniu ju moksliniu bendradarbiu. 1967 m. jam suteiktas vyr. mokslinio bendradarbio vardas terapijos srityje.

Tuo laiku Dr. V.Meška sako jautėsis laimingu - Birštone buvo išdirbęs 12 metų, susilaukęs mielų įpėdinių Andriaus ir Agnės. Anot V.Meškos "Laimės apibrėžimų daug, o laimingų mažiau. Jaunystėje mane stebindavo tie žmonės, kurie, turėdami seimą, ramų ir gerą gyvenimą, dažniausiai vaikščiodavo apsiblausę, niekad nenusiimdavo niūrios kaukės, nepakeldavo galvos, kad pamatyti fantastiškus debesų piešinius, abejingai praeidavo pro gėles, vaikus, jų nejaudindavo saulėlydžiai, netgi mylinčios akys. Dabar suprantu - tai buvo nelaimingi, dažniausiai sergantieji, gyvenimo negandų išvarginti žmonės, kuriems patologinis procesas lyg kirvarpos sugraužė ne vien tik sąnarius, bet ir širdį, sielos skaidrumą, pražudė gėrio, grožio, džiaugsmo, harmonijos suvokimą. Tačiau, deja, net ir gražinus sveikatą, dažniausiai, jiems laimė negrįždavo. Laimė, kurios mums niekada nėra per daug". Toliau V.Meškai labai tiktų poeto Antano Miškinio žodžiai, pasakyti, aišku, visiškai kita proga: "Augo gyvenimas, augau aš, augo Lietuva. Pats mačiau, kaip Lietuva keitėsi mano akyse. Ir susidarė mano sąmonėje sintetinė Lietuva: tyliai kaimiška, laisva, didelių intelektualinių laimėjimų, besiveržianti į aukštį".

Mokslinių tyrimų pritaikymą matydamas kurortinėje praktikoje, V.Meška jau savo kandidatine disertacija pradeda kurortinio gydymo veikimo mechanizmo tyrimą, ir visa tolesnė jo mokslinė veikla skirta aktualiems kurortologijos klausimams nagrinėti - tobulinti ir kurti naujas kurortinės profilaktikos, priešuždegiminio gydymo ir reabilitacijos metodikas, vystyti kurortinę psichologiją ir tobulinti kurortinę diagnostiką. Pilniausiai įvairiapusiška V.Meškos veikla atsiskleidė jam dirbant Lietuvos Kurortologijos mokslo tyrimo laboratorijoje, kuriai, pradėjęs 1968 metais, vadovavo 21 metus. Laboratorijoje, ypač moderniam Birštono filiale, gana greitai jis suburia energingus jaunos specialistus - gydytojus kurortologus, fizio ir kineziterapeutus, biofizikus, radioelektronikus ir kt., kurie sėkmingai įgyvendina Dr. V.Meškos ilgai brandintas idėjas, kurdami ir diegdami į kurortinę praktiką originalias ir modernias diagnostikos, profilaktikos, ligonių reabilitavimo metodikas. Kadangi man teko laimė būti tarp pirmųjų, dirbusių laboratorijoje, dar daugiau - būti pirmuoju, kurio disertaciniam darbui ėmėsi vadovauti Dr. V.Meška, niekada negalėsiu užmiršti, kaip žavėjo mane jo, kaip mokslininko gilumas, įžvalgumas, kūrybiškumas, o svarbiausia nuoširdumas, geranoriškumas ir žmogiškumas pačia plačiausia prasme. Negalėdavau atsistebėti jo neišsenkančia kūrybine moksline fantazija, originaliomis mintimis ir idėjomis, kurios buvo jį užvaldžiusios ir kuriomis jis dalindavosi su savo bendradarbiais tiek darbo metu, tiek poilsio valandėlėmis -jo taip mėgiamais pasivaikščiavimais pylimu ties Nemunu ir nepaprasto grožio Birštono apylinkėmis. Daugeliui Dr. V.Meškos kūrybinių svajonių buvo lemta išsipildyti, kadangi laboratorijoje vykdomų mokslo tyrimo darbų iniciatorius, įkvėpėjas, neretai ir atlikėjas buvo

V.Meška. Jam vadovaujant parengtos ir apgintos 7 daktaro disertacijos. Asmeniškai ir su bendraautorais V.Meška padarė 19 išradimų, 51 racionalizacinį pasiūlymą, paruošė ir išleido 27 metodines rekomendacijas, paskelbė per 500 mokslo ir mokslo populiarinimo straipsnių, 1 knygą ir 4 monografijas. Šių darbų tematika plati ir įvairi, ji atsispindės šioje bibliografijoje. Vienok, noriu pabrėžti, kad ilgametė V.Meškos patirtis jam leido iškelti hipotezę: jeigu kurortiniai veiksniai yra efektyvus gydant įvairiausio pobūdžio ligas bei neuroreguliacinius sutrikimus, tai jų metu esama kažko tai bendro, į ką pirmiausiai ir veikia kurortiniai veiksniai ir procedūros. Tai, ką pavadiname "bendru" galėtų būti sveikata. Tuomet tarp gydymo ligoninėje ir kurorto sanatorijoje būtų principinis skirtumas, nes, pirmuoju atveju, dažniausiai medikamentais, stengiamės įveikti konkrečią ligą, tuo tarpu antruoju - kurorte - stiprinama sveikata, treniruojamos fiziologinės organizmo funkcijos. Gydomojo poveikio rezultatas panašus - ligonis pagerėja, tik veikimo keliai skirtingi. Kai kurie V.Meškos, jo mokinių ir pasekėjų atlikti darbai šią hipotezę grindžia. V.Meškos pastangomis Lietuvos kurortologai tampriais dalykiniais ryšiais buvo susiję su žinomais Lietuvos mokslininkais - profesoriais J.Šopausku, H.Guobiu, A.Žiugžda, J.Dievaitiene, V.Sadausku, S.Gruodyte, J.Kupčinsku ir kitais taip pat žymiais užsienio kurortologais. Respublikos kurortologai sistemingai vykdavo į kitus garsius kurortus, sužinoti naujovių, pasidalinti patirtimi, dalyvauti ten rengiamose konferencijose bei tarptautiniuose kongresuose. Ženklus V.Meškos indėlis organizuojant kurortologijos mokslo ir praktikos konferencijas, seminarus, simpoziumus, sudarant mokslo darbų rinkinius, kurių Kurortologijos laboratorijoje išleista devyniolika. Dr. V.Meška nuo 1988 m. ir iki šiol yra Lietuvos S.Kneipo mokslinės medicinos asociacijos prezidentas. Anksčiau ilgą laiką buvo Lietuvos fizioterapeutų ir kurortologų draugijos valdybos pirmininku, kurortologų atestacinės komisijos pirmininku, mokslinės tarybos, medicinos mokslo draugijų prezidiumų, mokslinių kurortinių komisijų, įvairių žurnalų redakcinių kolegijų nariu. Už gerą darbą V.Meškai suteiktas Lietuvos nusipelnusio gydytojo garbės vardas, jis apdovanotas "Garbės ženklo" ordinu, Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo garbės raštais, buvusios Sovietų Sąjungos įvairių akademinė ir medicininių institucijų padėkomis, medaliais. Toks įvairiapusiškas darbas iš V.Meškos pareikalavo nemažai jėgų ir sveikatos. Negaliu nepaminėti, kad dėl V.Meškai būdingo paslaugumo, jo žiniomis ir protu yra pasinaudojusių ir jo nenaudai. Jam yra tekę dirbti sudėtinėje, daug įtampos reikalavusioje aplinkoje, todėl tenka stebėtis jo neįtikėtinai dideliu produktyvumu, kuriam, toli gražu, ne visuomet buvo palankios sąlygos. Daug energijos bereikalingai išseikvota, koordinuojant ir derinant su tuometinėmis Sąjunginėmis sovietinėmis institucijomis joms iš dalies subordinuotos V.Meškos vadovaujamos laboratorijos veiklą, kažin ar derėjo-dėti vilčių ir pastangų į nepasiteisinsią 1987 m. Maskvos Centrinės kurortų tarybos inicijuotą Lietuvos kurortologijos laboratorijos reorganizavimą į Centrinę su filialais tuometinės

Sajungos teritorijoje. Pagaliau Kurortologijos ilgametėje veikloje būta ne vien pakilimo, bet ir nuosmukio periodų, susijusių su objektyviomis ir subjektyviomis priežastimis. Negalėjo nepalikti Dr. V.Meškai skaudžių pėdsakų jo išpuoselėtos laboratorijos liūdnas likimas, kai dėl nelemtų permainų 1992 metais ji buvo likviduota.

Dr. V.Meška ne iš tokių žmonių, kurie palūžta. Ir išėjęs į pensiją 1990 m., jis išrenkamas pirmuoju Birštono miesto tarybos pirmininku, toliau produktyviai tebedirba mokslinį darbą kurortologijos srityje. Kasmet sėkmingai įvykdo Sveikatos programos temas - streso diagnostika, nemedikamentinių streso psichofiziologinės iškrovos metodų sukūrimas ir kt. 1996 m. su bendraautoriumi išleido monografiją "Streso malšinimas", 1997 m. su kitais bendraautoriais - "Efektyvus sveikatos stiprinimo ir reabilitavimo metodas", parašė nemažai mokslinių straipsnių ir tezių. Teko nugirsti ir V.Meškai nebūdingą pesimistinę gaidelę, kai jis liūdnokai šypsodamasis prasarė - "Sic transit... Kas "transit?" - "Gloria mundi?" - "Ne, - atsake Daktaras, blogiau. "Sic transit vis vitae. Deja, visiems". Su tuo ne visai galima sutikti, nors mano mielas mokslinis vadovas ir vyresnysis kolega visuomet buvo lengvai pažeidžiamas ir nepriekaištinga sveikata nepasižymėjo.

Dr. V.Meškos gyvenimo ir veiklos apibūdinimas būtų nepilnas, jei kalbėtume vien apie jo nuopelnus kurortologijai. Negalima nepaminėti jo patrauklių žmogiškų savybių, atidumo, gerumo, kuriuos jis dosniai dalija visiems. Todėl yra nusipelnęs didelės pagarbos ir pripažinimo. Visus, kuriems daugiau ar mažiau yra tekę su juo bendrauti, žavi jo nuoširdumas, paprastumas, paslaugumas, plati erudicija, profesinė kompetencija.

Tvirtai tikiu, kad V.Meškos bibliografijos sąrašas nuolat pasipildys naujomis publikacijomis, o Dr. V.Meška parašys dar daug puikių straipsnių, perskaitys gražių pranešimų, sukurs naudingų išradimų ir racionalizacinių pasiūlymų. Žinau, kad visi V.Meška pažįstantys žmonės norėtų dar ilgai jį matyti sveiką ir žvalų, kuriantį ir įgyvendinantį turiningus planus ir gražias svajones.

Doc. dr. Remigijus Garalevičius